

50 JAAR LOKALE OMROEP

Het Verhaal van Lokaal

Arjan Snijders
met bijdragen van Astrid de Jong

**50 JAAR
LOKALE OMROEP**

Het Verhaal van Lokaal

50 JAAR LOKALE OMROEP

Het Verhaal van Lokaal

Arjan Snijders | Astrid de Jong

Inhoud

- Vooraf 7
 Inleiding 9
- 1 De aanloop** 13
 Het begin van de lokale omroep 18
- 2 Technische vindingen breken het bestel open** 19
 Doorbraak via de kabel 22
- 3 De eerste pogingen tot lokale omroep** 25
 De eerste probeersels 26
 Een tweede experiment 28
 Hoe te beginnen... 39
 Financiële afhankelijkheid 39
 De zes koplopers 40
- 4 De officiële start** 49
 De eerste experimenten 55
 Wat valt er te leren van de eerste lokale omroepen? 57
- 5 Ruimte voor bescheiden uitbreiding** 61
 STAD - De eerste lokale radio 62
 Tv-piraten 73
 De regionale omroep krijgt de voorkeur 79
 De OLON gaat van start 80
 Programma voor allochtonen 88
 Wie beginnen er allemaal - op papier? 88
 Vier keer lokaal in Amsterdam 89
 Tien jaar lokale omroep 92
- 6 De groeistuipen van lokale omroepen in Nederland** 103
 Nieuwe wet maakt start van honderden omroepen mogelijk 104
 Kabelkrant 110
Veronica Lokaal en raamprogrammering 114
 Voorschriften voor wat er uitgezonden moet worden 117
 Onstuimige groei 122
 Honderd leuke namen van lokale omroepen anno 1995 122
 Reclame 133
 Politieke lobby zorgt voor golfbewegingen in Den Haag 133
- Hoeveel werd er nu geluisterd en gekeken? 138
 Redenen om te kijken of te luisteren 139
- 7 Van verdeeldheid naar samenwerking** 141
 Tegenslagen voor de lokale omroep en OLON 142
 Eindelijk wat geld? 142
 Doelgroepenradio met FunX 153
 FunX? Dan ook 'Piratenradio'! 158
- 8 Een nieuw millennium** 159
 Komt er nog geld? 160
 Feest? 161
 Het regelen van auteursrechten gaat niet vanzelf 164
 Van analoog naar digitaal 164
 De lobby gooit het roer om 165
 Publieke lokale media-instelling 169
 Landelijk, regionaal en lokaal vinden elkaar 171
 Nieuw elan 172
 Oproep OLON wordt noodgedwongen omarmd 173
- 9 Het succes van de lobby** 203
 OLON wordt NLPO 205
 De mediahub 205
 Lokaal Toereikend Media-Aanbod (LTMA) 207
 Aan de LTMA-criteria voldoen 207
 Het Keurmerk Nederlandse Streekomroepen 211
 Financiële waardering van de lokale sector 214
 De sector moet langzaam veranderen 214
 Weerstand tegen streekvorming en samenwerking 215
 Bijval vanuit de politiek 221
 De coronajaren 221
 Gevaren voor de journalist(iek) 228
 Samenwerking met NOS en regionale omroep 229
 Pilot Versterking Lokale Journalistiek 233
- 10 Het nieuwe vergezicht** 235
 Eindelijk onafhankelijke financiering 236
 Nieuwe professionaliseringsslag 237
 De komende 50 jaar voor de lokale- en streekomroep 247
- Over de auteurs 255
 Colofon 256

Vooraf

Zwelgen. Wat een prachtig Nederlands woord is dat toch. Het doet me op de een of andere manier direct aan Marten Toonder denken. Ergens helemaal in opgaan. Bij het lezen van dit boek over 50 jaar lokale omroep word ook ik helemaal teruggeworpen in de tijd. Niet helemaal vijftig jaar terug, maar naar midden jaren '80. Na maanden oefenen ging de Lokale Omroep Sneek live. Een groep enthousiaste en zwaar gemotiveerde mensen, jong en oud, met een gedeelde passie voor radio. En ambitieus bovendien. Direct nieuws en actualiteiten, live sport, interviewprogramma's en de gemeenteraad, maar natuurlijk ook een verzoekplatenprogramma, live kerkdienst en een uurtje folkmuziek, jazz of hardrock. We waren er van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. En niet zelden eindigde de dag gezamenlijk in de kroeg om de hoek. Alles heb ik gedaan, zowel voor als achter de schermen. Zelfs toen een paar jaar later televisie erbij kwam.

Samen veroverden we de wereld; althans die van Sneek en omstreken. De respons op de uitzendingen was enorm. Bedenk wel dat tot die tijd alleen Radio Fryslân een station was waar mensen enige herkenning vonden. Met uitzondering van die twee Elfstedentochten. De enige momenten dat Hilversum dichtbij was. Al hadden wij het idee dat ze vooral verslag deden over en niet vanuit Friesland.

Er is sindsdien veel veranderd. De lokale omroep verdween in het geweld van de gemeentelijke herindelingen. De twee lokale huis-aan-huisbladen, die veel lokale journalistiek brachten, zijn verdwenen. De regionale kranten zijn gecentraliseerd en behoorlijk journalistiek uitgedoofd. En dat terwijl er naar mijn mening meer dan ooit behoefte is aan lokaal nieuws maar vooral ook aan lokale verbinding. En ja, ik heb de neiging te zwelgen in een romantische herinnering van de lokale radio in de jaren '80 en '90. En daar is niets mis mee. Maar wellicht nog belangrijker is het om vooruit

te kijken. Want de lokale omroepsector staat voor een van de grootste keerpunten in haar bestaan. Over een paar jaar zijn er rond de tachtig streekomroepen die juist dat lokale karakter moeten versterken. Met nieuws, informatie, cultuur, educatie en verbondenheid.

Het was de schrijver-filosoof George Santayana (1863-1952) die ooit zei: 'Wie zijn geschiedenis niet kent, is gedoemd haar te herhalen.' Ware woorden. Want wie dit boek leest ziet dat er in vijftig jaar heel veel is veranderd. De lokale omroep staat midden in de maatschappij. En die is veranderd, dus is de lokale omroep ook veranderd. En zoals gezegd, de veranderingen gaan door. Onlangs sprak ik een man die mij vroeg waarom die verandering nou nodig is. Hij was al meer dan dertig jaar vrijwilliger en maakte vol liefde zijn programma op de dinsdagavond. Ik antwoordde met een wedervraag: 'Heb je die eerste uitzending van je ooit teruggeluisterd? En klonk die hetzelfde als de uitzending van afgelopen week?' Verbaasd keek hij mij aan. 'Nee natuurlijk niet!' Op mijn vraag of er in die dertig jaar ook technisch niet veel veranderd was, antwoordde hij ook ontkenkend. Het was er in de loop der jaren beter op geworden. Ten slotte vroeg ik hem of hij ooit een programma had toegewezen gekregen als ze bij zijn omroep dertig jaar geleden nooit iets hadden willen veranderen.

Verandering hoort erbij. Maar altijd met de intentie om het beter te maken en aansluiting te houden bij de maatschappij waar we voor werken. En toch is het daarbij goed dat we weten hoe het ooit was. En misschien is het dan beter om er niet in te zwelgen, maar liever om er een beetje bij te zwijmelen. In mooie gedachten van al het moois dat is geweest en met mooie dromen en verwachtingen voor de toekomst. Ik wens u veel leesplezier.

Marc Visch

Marc Visch, directeur-
bestuurder NLPO.

Foto: Marjolijn Lamme

Radio Hoorn, sport-
medewerkers in de
radiostudio.

Medewerkers OOG TV
(Groningen) op locatie
tijdens parachutespringen
op vliegveld Eelde. Camera
Martijn 't Hart en geluid
Klaas Koetje, 1987.

Medewerkers streekomroep
RN7 (Nijmegen e.o.) aan het
werk in de studio, 2021.
Foto: Jan Buteijn

Medewerkers lokale omroep
Dordrecht op reportage,
10 februari 2022.
Foto: Jan Buteijn

Inleiding

Lokale omroepen. Bijna iedereen weet wel dat ze bestaan. Maar hoeveel mensen kijken, luisteren en lezen wat die lokale omroep maakt? De meeste mensen weten niet eens hoe hun lokale zender heet, laat staan wat ze precies doen.

De clichés over die lokale omroep zijn talrijk en hardnekkig. Gehobby van een paar fanatieke amateurs. Het klinkt niet, ziet er niet uit, of het zit vol schrijffouten. Draaiend gehouden door een paar gemotiveerde vrijwilligers, alleen maar bekeken of beluisterd door hun familieleden. Journalistiek niet sterk want geen betaalde krachten met professionele kennis. Structureel geldgebrek, ze gaan soms failliet. Of ze vallen uiteen door onderling geruzie. En de politiek neemt ze ook al niet serieus, want er is bijna nooit geld voor beschikbaar.

Het is niet eenvoudig geweest om deze vooroordelen te weerleggen. Ook omdat ze soms helemaal klopten. Wat wil je ook, met honderden zeer verschillende lokale omroepen door heel Nederland? Daar zitten altijd minder goede omroepen tussen, die het afleggen als je ze vergelijkt met nationale of regionale media of hun collega's iets verderop. Een oneerlijke vergelijking ook, omdat je niet kunt opboksen tegen wat de kijker, luisteraar en lezer gewend is van andere media, waar veel betaalde krachten werken en een groot budget beschikbaar is.

Wie evengoed vaker en in meerdere dorpen of steden luisterde of keek, zag en hoorde toch unieke dingen. Van een overbuurvrouw die je van gezicht kent maar van wie je nu pas hoort waar ze mee bezig is. Van die sportclub waar je de wedstrijd van kan volgen. Van jouw wethouder die door buurtgenoten wordt aangesproken op een onbegrijpelijke maatregel. Van muziek van jouw stadsgenoten. De radiozender die jou de hele dag gezelschap houdt, in de streektaal die jij begrijpt. Toch leuk om te zien hoe de winkel

op de hoek uitlegt waarom ze gaan uitbreiden. Toch fijn om te lezen over die afzetting van de straat waar je elke dag doorheen rijdt, op weg naar de school van je kinderen. Je leert luisteren en kijken met een andere blik naar hoe die verhalen van dichtbij worden gebracht. Want de programma's worden gemaakt door mensen die je op straat tegenkomt. Dat is toch bijzonder!

De lokale omroep is ook een broedplaats voor talent. Iedereen die ervaring wil opdoen met het werk als redacteur of het maken van verhalen en programma's voor radio en tv kan bij de lokale omroep al heel snel zelf aan de bak. Honderden mediamakers die nu landelijke of regionale programma's maken, voor of achter de schermen, hebben hun eerste schreden op dit pad gezet. Denk aan Arjen Lubach, Bart Arens, Jeroen Overbeek, Anniko van Santen, Domien Verschuuren, Giel Beelen, Frank Dane, Gerard Ekdorf, Henri Schut, Joris Linssen, Marieke Elsinga, Sacha de Boer, de lijst is eindeloos.

De geschiedenis van de lokale omroepen in Nederland is kleurrijk. Dat zegt veel over ons land, over hoe we omgaan met media en met journalistiek en over hoe belangrijk we het vinden om verbinding te zoeken met elkaar. Daarom is dit boek geschreven. Het geeft een overzicht van een aantal belangrijke gebeurtenissen uit die 50 jaar. Met de sturende rol van de overheid als rode draad. Dit boek beschrijft hoe, vaak tegen de klippen op, er honderden initiatieven zijn ontstaan om lokale omroep te bedrijven. De wetgeving en de financiering van de overheid is een onlosmakelijk onderdeel van die geschiedenis. Je vindt daarom de rol van de wetgever en controleur terug in het hele boek. Het maakt duidelijk hoe wij in Nederland omgaan met initiatieven om alle inwoners te informeren, te vermaken en te verbinden. Het vertelt ook hoe de omroepers zelf die sturende en soms remmende invloeden succesvol hebben geplooid, tegengewerkt, naar

Regieruimte van de voorloper Omroep ZuidWest in de jaren '70.

Regie Omroep Venlo tijdens jurybezoek Lokale Media Awards 2023.
Foto: Jan Buteijn

hun hand gezet en in hun voordeel aangewend. En het geeft antwoord op de vraag hoe de lokale sector zich toch een positie heeft weten te bemachtigen als een van de drie publieke omroepingen, naast de regionale en de landelijke omroep.

Doordat vanaf de start de keus wordt gemaakt voor een lokale zender die alle stromingen in een lokale maatschappij moet vertegenwoordigen, is het ook een heel ander verhaal dan de landelijke omroepgeschiedenis. Daar was er voor elke doelgroep apart een eigen omroep en die omroepen moesten met elkaar zendtijd delen op een landelijk kanaal. De lokale omroep is er voor de hele bevolking en verbindt juist die verschillende doelgroepen vanuit één afzender. Dat de lokale omroep ook een onderdeel is geworden van de gehele publieke omroep en niet zoals in bijna alle andere landen een losstaande laag is in medialand, is ook uniek voor Nederland. We waren er zeer vroeg bij en zijn een voorbeeld voor veel andere landen, die nieuwsgierig en jaloers kijken naar hoe wijd vertakt de lokale omroep in elk stukje Nederland is.

De eerste lokale omroepen kregen in 1974 een vergunning om een paar jaar te experimenteren. Een paar jaar werd vele jaren, de experimentfase werd een definitieve, en uiteindelijk is de lokale omroep nooit meer weggegaan. Hoe onzeker de toekomst vaak ook was, want veel geld werd er amper voor vrijgemaakt, laat staan structureel. Ondanks de tegenwerking vanuit de politiek, de concurrentie, de kabelboeren, kranten en andere omroepen, hebben duizenden vrijwilligers vanuit passie voor het vak de zender in hun buurt draaiende gehouden. Ze hebben verhalen laten horen uit hun eigen dorp, stad, streek, in hun eigen taal of dialect. Zo legt de lokale omroep de verbinding die grotere omroepen op grotere afstand niet kunnen leggen. Daarom vind je in dit boek ook een reeks gesprekken met makers van lokale omroepen uit heel het land. Laat je meenemen door hun enthousiasme, professionaliteit

en, soms ook geruzie en gepruts. En ja, het oogt of klinkt niet altijd zo goed als een landelijke zender met veel geld, maar is dit niet ook een deel van de charme van een lokale omroep? Evengoed is de fröbelfase, waarin de persoonlijke voorkeur van de presentator leidend was, inmiddels toch wel echt voorbij. De lokale omroep is steeds professioneler, relevanter en onmisbaarder geworden.

Het 50-jarig jubileum is een bijzonder moment in de geschiedenis van de lokale omroep. Vanaf het begin was het doel de lokale bevolking te informeren en verbinding te leggen met de mensen uit de eigen streek. Ook moest de lokale omroep de lokale politiek volgen en in de gaten houden, en de waakhond zijn van de lokale democratie en samenleving. In de jaren zeventig, toen er nog niet veel regionale radio werd gemaakt, werd er gedacht om streekomroepen op te richten in plaats van dorpsradio of stads-tv. Zo is het niet gegaan, want er kwam regionale radio met de provinciegrens als leidraad, net als de lokale omroep de stadsgrenzen of dorpsgrenzen als grootste eenheid kreeg toebedeeld. Een halve eeuw later staat echter de omvorming naar streekomroepen weer op de agenda. De sector zoekt schaalvergroting om vanuit samenwerking meer faciliteiten te kunnen delen en geld te hebben om betaalde, journalistieke krachten in te huren. De streekomroepen nemen de journalistieke missie weer als uitgangspunt. De 370 lokale omroepen die er ooit waren, worden zo'n 80 streekomroepen, om juist weer de lokale democratie te kunnen volgen en daarmee die democratie te versterken. Na 50 jaar is er meer dan ooit behoefte aan betrouwbare journalistiek van dichtbij. Er ligt een belangrijke taak voor de streekomroepen om onafhankelijke journalistieke verhalen vanuit de eigen streek te brengen, in een wereld waarin mensen hun informatie van veel plekken halen zonder te weten of de afzender serieus kan worden genomen. De lokale omroep heeft dat al bewezen; hij is weer waakhond van de samenleving. De cirkel is rond.

Lokale omroepmedewerkers aan het werk

Medewerkers Lokale
Omroep Wijchen aan het
werk in de studio.

